

Američka vojna doktrina i pomorska komponenta rata u Zalivu

Kapetan bojnog broda prof. dr ANTON ŽABKAR

Rad je komparativna analiza izvedena na „uzorku“ mirnodopskih scenarija na kojima je bila utemeljena američka doktrina sukoba niskog intenziteta, koncipirana za upotrebu u „trećem svetu“, i ratne prakse oružanih snaga SAD i multinacionalne koalicije u ratu u Zalivu. U skladu s tim, postavljena je i hipoteza kojom se dokazuje da pri postojećem odnosu snaga i političkih ograničenja ni oružane snage SAD, ni multinacionalne koalicije nisu mogle da „upotrebe“ mirnodopske scenarije u njihovom „čistom“ obliku, već su se opredelili za brojne improvizacije. Umesto operacija karakterističnih za doktrinu sukoba niskog intenziteta i tzv. vazdušno-kopnene bitke, u ratu u Zalivu primenjena je kampanja strukturirana od dve operacije: (1) vazdušno-pomorske napadne operacije, koja je trajala 37 dana, i (2) vazdušno-kopneno-pomorske bitke, koja je trajala samo 100 sati.

Analizirane su specifičnosti ratne kampanje u celini, sa težištem na obezbeđenju luka, pomorskih komunikacija i trgovačke flote, koja je u tom ratu figurirala kao četvrti vid oružanih snaga. Takođe, analizirane su specifičnosti obe operacije: savezničkog prvog udara, zatim protivvelektronske borbe, primene novih *softvera* (posebno tzv. veštačke inteligencije), utroška različitih vrsta municije, gubitaka pojedinih vrsta avijacije i slično. Detaljnije je opisana uloga ratne mornarice i mornaričke pešadije SAD, pri čemu su objašnjeni uzroci relativno visokih gubitaka avijacije mornaričke pešadije i palubne avijacije (u odnosu na gubitke avijacije ratnog vazduhoplovstva SAD).

U zaključku se naglašava da je u tom ratu planirana velika provera efikasnosti američke vojne doktrine, ali kako je protivnik bio pasivan duže od pet meseci – provera je dala skromnije rezultate od očekivanih. Stoga se mnoge pouke iz rata u Zalivu, koje su u početku mnogi euforično proglašavali univerzalnim, ne bi mogle mehanički preneti na bilo koju drugu regiju i područje, pogotovu u sukobu sa protivnikom koji bi bio motivisan za borbu i spreman da iskoristi vlastite potencijale i greške suprotne strane.

Iako su još početkom osme decenije u najvišim vojnim institucijama i među vojnim ekspertima SAD usvojeni doktrinarni stavovi o načinu vođenja rata u zemljama „trećeg sveta“ (*Low Intensity Conflict*) i utvrđeni efektivni za realizovanje takvog koncepta – rat u Zalivu je pokazao značajna odstupanja

od te doktrine. Njena primena u ranijim slučajevima – 1982. godine protiv Salvadora, 1983. godine u Libanu, 1984. godine protiv Grenade i 1987. godine protiv Paname – očigledno nije bila dovoljno pouzdan indikator da će se uspešno realizovati i u ratu sa Irakom. Istina, snage za brze intervencije (*Rapid Deployment Force*) pokrenute su i prebačene u Zaliv, ali ne za akcije predviđene doktrinom „sukoba niskog intenziteta“. Njihova namena je bila bitno drugačija: u ulozi prvog strateškog ešelona demonstrirati čvrstu američku rešenost da se potpuno vojno angažuju u regionu Zaliva u slučaju da Irak ne popusti pred ultimatumom Saveta bezbednosti i ne povuče svoje trupe iz Kuvajta, odnosno ukoliko pokuša da proširi početni uspeh ekspanzijom u dubinu Arabijskog poluostrva.¹

U početnoj fazi avgustovske krize u Persijskom zalivu Bela kuća i Pentagon jasno su stavili do znanja da respektuju lekcije stečene u prethodnim vojnim intervencijama SAD. Da bi se izbeglo ponavljanje grešaka koje su bile učinjene ranije, ministar odbrane Caspar Weinberger je još 1984. godine upozoravao da „američki narod sam ne može biti zaštitnik celog sveta“, a ako već dođe do vojnog angažovanja Sjedinjenih Američkih Država da „treba pokazati spremnost da se odlučno ide do kraja – do pobede“.² U skladu s tim, američka diplomatija je poduzela brojne aktivnosti kod saveznika i u svetu da bi intervenciju u Zalivu predstavila kao legitimnu i legalnu akciju koja se vodi isključivo radi oslobođenja Kuvajta,

¹ Doktrina „sukoba niskog intenziteta“ (*Low Intensity Conflict*) predviđa angažovanje američkih oružanih snaga za oslobađanje talaca, za evakuaciju građana SAD iz stranih zemalja i u vanrednim prilikama, za preventivne udare po teroristima u stranim zemljama, za eskortiranje brodova i aviona SAD u zonama ugroženim sukobima između trećih zemalja, za podršku stranim vladama u borbi protiv ustanika, za angažovanje američkih oružanih snaga u mirovnim operacijama OUN i ograničene udare opštevojnih snaga (ili snaga za specijalni rat). Po veličini angažovanih snaga i metodama njihove upotrebe, ta se doktrina radikalno razlikuje od doktrine „sukoba visokog intenziteta“, koja je oblikovana za vođenje međublokovskog sukoba u Evropi.

² Ministar odbrane SAD Caspar Weinberger, u govoru 24. novembra 1984, naveo je osnovne doktrinarne stavove o upotrebi oružanih snaga SAD: da njihovo angažovanje mora biti od vitalnog značaja za nacionalne interese SAD i njihovih saveznika; da se SAD moraju angažovati radi postizanja konačne pobede; da prilikom upotrebe snaga moraju biti jasno definisani politički i nacionalni ciljevi, kao i sredstva i snage za postizanje tih ciljeva; da se tokom upotrebe oružanih snaga mora stalno procenjivati odnos između snaga i ciljeva, i njihove implikacije na nacionalne interese SAD; da se pre i tokom upotrebe snaga mora osigurati podrška najšire javnosti, kao i podrška Kongresa, i konačno – da upotrebu oružanih snaga treba posmatrati kao „poslednje sredstvo“ politike, koje treba koristiti samo onda kada zataje sve ostale strategije (ekonomska, propagandna, diplomatska i dr.).

odnosno da bi kod saveznika osigurala finansijsku podršku i izolovala Irak od ostalih država. Za početak, smatralo se da se Irak može prisiliti na povlačenje primenom embarga.³

Na vojnom planu, veoma brzo je donesena odluka da se u Zaliv upute dopunske snage, dovoljno jake da vojnom akcijom osiguraju ne samo oslobađanje Kuvajta i uspostavljanje predašnjeg stanja već i dugotrajno eliminišu iračke vojne pretnje bezbednosti u tom regionu. U skladu s tim, rat protiv Iraka nije ni pripreman po načelima doktrine „sukoba niskog intenziteta“, već prema koncepciji „sukoba srednjeg intenziteta“.⁴ Pri tome, za slobodu vojne akcije SAD u Zalivu bili su od prvorazrednog značaja prethodno ostvareni pozitivni rezultati u pregovorima sa Sovjetskim Savezom o smanjenju strateškog i konvencionalnog naoružanja u Evropi, rasformiranje Varšavskog ugovora i ujedinjenje Nemačke. Značajne su bile i sledeće činjenice: (1) jedinice iračke armije odmah nakon okupacije Kuvajta prešle su u odbranu, stavljajući time do znanja članicama multinacionalne koalicije da nemaju ofanzivne aspiracije (za dalji prodor ka jugu); (2) iračka armija je u svom naoružanju imala samo 10 odsto od ukupnog broja aviona i tenkova novije proizvodnje (iz osamdesetih godina); (3) u ukupnoj masi artiljerijskih oruđa većeg kalibra bilo je samo 10 odsto samohodnih; (4) balističke rakete kojima je Irak raspolagao bile su stariji sovjetski modeli, projektovani još u šezdesetim godinama; i (5) do invazije na Kuvajt Irak nije

³ Pod *embargo* se podrazumeva prekid svih kopnenih, pomorskih i vazdušnih komunikacija sa nekom zemljom kako bi njena vlada bila izolovana od međunarodne zajednice i tako prisiljena na poštivanje normi međunarodnog prava. Tom prilikom se brodovi, avioni i druga prevozna sredstva i tereti ne zaplenjuju, već zadržavaju u lukama i na aerodromima dok vlada te zemlje ne otkloni uzroke zbog kojih je embargo podozet. Do *zaplene* dolazi tek u trenutku proglašavanja *blokade*, koja je pravi ratni akt. U slučaju Iraka, susedne zemlje (Turska, Saudijska Arabija) prvo su zatvorile naftovode preko kojih je Irak izvozio naftu, a zatim su saveznici formirali mediteransku, crvenomorsku i zalivsku blokadnu grupu flotnih snaga. One su pažljivo pratile i kontrolisale pomorski saobraćaj kako Irak ne bi preko Jordana, Irana ili neke druge zemlje probio zonu embarga. Tokom rata je presretnuto, pregledano i sprovedeno u luke oko 9.000 brodova. Taj ekonomski pritisak Irak je mogao izdržati samo zato što je još u ratu sa Iranom počeo da gomila rezerve hrane, rezervnih delova, kritičnih sirovina i slično.

⁴ Da rat u Zalivu nije bio „sukob niskog intenziteta“ pokazuje i procenat ukupnog broja snaga SAD koje su angažovane u njemu: oko 280.000 pripadnika kopnene vojske SAD (od ukupno 761.000), 90.000 pripadnika mornaričke pešadije (od ukupno 195.000), 2.500 modernih tenkova (od ukupno 6.000), 1.950 aviona taktičke avijacije (od ukupno 2.600) i šest nosača aviona (od ukupno 13). Drugim rečima, SAD angažovale su u regionu Zaliva 37 odsto pripadnika kopnene vojske, 46 odsto marinaca, 42 odsto tenkova, 75 odsto taktičkih aviona i 46 odsto nosača aviona.

uspeo da dobije novu flotu od Italije koja je u italijanskim brodogradilištima bila poručena još u vreme rata sa Iranom, zbog čega je bio prisiljen da pasivno posmatra strategijski razvoj oružanih snaga SAD i multinacionalne koalicije, od avgusta 1990, kada je ušao u Kuvajt, do 15. januara 1991, kada je istekao ultimatum Saveta bezbednosti.⁵

Američke oružane snage i snage multinacionalne koalicije imale su potpuno slobodne pomorske i vazdušne komunikacije i, što je još važnije, inicijativu u pogledu vremena i načina realizacije početnih ratnih operacija. Za nešto više od pet meseci, tokom kojih Irak nije preduzimao nikakve akcije (izuzev retoričkih pretnji o „svetom ratu“), na operacijsku osnovicu Saudijske Arabije neometano je prevezeno oko 600.000 pripadnika multinacionalne koalicije i oko 6.000.000 tona naoružanja, vojne opreme, rezervnih delova i raznih vrsta potrošnog materijala.⁶

NEKE SPECIFIČNOSTI PRIPREME OFANZIVE

Vremenski interval od oko pet i po meseci bio je sasvim dovoljan da se pripadnici oružanih snaga SAD i multinacionalne koalicije manje-više potpuno aklimatizuju na nove geografsko-vremenske uslove, razviju kompletan sistem komandnih mesta i centara veze, formiraju pozadinske baze, obave temeljitu obaveštajnu pripremu i dopunsku obuku za rat u pustinji.⁷ Vremena je bilo dovoljno da se sve komande,

⁵ Iračka armija je munjevitom operacijom, izvedenom u toku noći 2. avgusta 1990, za svega desetak sati ovladala čitavim Kuvajtom. U to vreme SAD nisu imale na Arapskom poluostrvu nijednu taktičku, a pogotovu operativnu jedinicu. Za razliku od Evrope, u kojoj su američke snage stalno prisutne i imaju velika skladišta sa opremom i naoružanjem za živu silu, u Zalivu su se najbliža američka skladišta nalazila na ostrvu Diego Garcia, u centru Indijskog okeana. Rezerve u Turskoj bile su premalene da bi mogle obezbediti snabdevanje jačih snaga.

⁶ U pomorskom mostu je bilo angažovano oko 250 trgovačkih brodova raznovrsne namene, koji su prevozili trupe i materijal uglavnom iz SAD na ruti od oko 9.000 milja; to je dvostruko više od dužine pomorskog mosta SAD – Zapadna Evropa. Iako su transportni avioni izveli oko 15.000 poletanja, više od 90 odsto ukupne količine tereta prevezeno je morem.

⁷ Pri tome su bila dragocena iskustva koje su američke trupe stekle na američkom poligonu za pustinjski rat, u pustinji Mojawa (SAD). Velika pažnja je posvećena noćnim dejstvima, identifikaciji ciljeva (mnoge jedinice u sastavu koalicije imale su isto naoružanje i opremu kao Iranci) i dejstvu u uslovima upotrebe hemijskog oružja. Gotovo sve jedinice su vakcinisane protiv kuge, tifusa i drugih bolesti tipičnih za region Zaliva.

štabovi i jedinice pripreme za borbena dejstva i organizuju sadejstvo unutar koalicije.

Prilikom planiranja operacije, Komanda vojišta je u procenu uključila i sledeće činioce: (1) pretnju Iraka da će upotrebiti hemijsko oružje protiv izraelskih gradova, što bi, najverovatnije, imalo za posledicu odmazdu Izraela, a upravo s tim je Irak i računao, jer bi takva protivakcija Izraela nužno dovela do raspada koalicije, odnosno do prelaska većine njenih arapskih članica na iračku stranu; (2) zbog osetljivosti javnog mnjenja (naročito u SAD i Evropi) na gubitke u živoj sili, ratne operacije je trebalo voditi tako da oni budu što manji; u suprotnom, usledilo bi jačanje antiratnog raspoloženja među stanovništvom SAD i Zapadne Evrope, a uz to bi i opozicione grupe iskoristile taj trend protiv vlada, što bi, u krajnjem, negativno uticalo na vođenje ratnih operacija;⁸ (3) prilikom vođenja ratnih operacija protiv Iraka trebalo je voditi računa i o tome da se prouzrokuju što manji gubici civilnog stanovništva kako Irak to ne bi koristio u propagandi kao „dokaz“ svoje teze da se radi o „cionističkoj američko-evropskoj zaveri organizovanoj protiv arapske nacije“; (4) kako se zimski period u rejonu Zaliva završava polovinom februara, a najkasnije početkom marta, vremenski interval između 15. januara, kada je ultimatumom Saveta bezbednosti određen krajnji rok za povlačenje iračke armije iz Kuvajta, i početka operacije morao je biti veoma kratak, jer bi u protivnom ofanziva morala da se izvodi u sušnom periodu, s veoma visokim temperaturama, nepovoljnim i za ljudstvo i za ratnu tehniku; (5) savezničke snage svih vidova raspolagale su superiornijom opremom za noćna dejstva, pa je tu komparativnu prednost trebalo u potpunosti iskoristiti, utoliko pre što su noću temperature bile osetno niže, tako da su vojnici i starešine mogli lakše da dejstvuju u zaštitnoj odeći i opremi. S druge strane, toplotni kontrasti između pustinjskog tla i borbene tehnike kojom je raspolagala iračka armija noću su bili osetno izraženiji, a to je avijaciji koalicionih snaga omogu-

⁸ Komandant savezničkih snaga na vojištu smatrao je, na primer, da će to najbezbolnije ostvariti kompromisom; bojao se da će suviše dugo bombardovanje okrenuti javno mnjenje u svetu protiv SAD i da će se Iraci usled gubitaka povući bez borbe. Smatrao je da će „prava mera“ biti postignuta ako RV pre ofanzive KoV uništi u Kuvajtu i južnom Iraku oko 40 odsto ukupnog broja tenkova, 30 odsto oklopnih transportera, 50 odsto topova većeg kalibra i onemoguću iračko ratno vazduhoplovstvo.

čavalo da lakše otkrije i identifikuje tenkove i druge važnije ciljeve.

Navedeni ograničavajući činioci doprineli su da se Komanda vojišta opredeli za drugačiji redosled i kontinuitet operacija nego što je to bilo predviđeno doktrinom „vazdušno-kopnene bitke“. Odluka je glasila, prvo izvesti *samostalnu vazdušnu operaciju* i tek kada iračka armija i vojni strateški potencijal (raketne jedinice, ratno vazduhoplovstvo i sredstva za nuklearno-hemijsko-biološka dejstva) budu oslabljeni do nivoa koji neće biti pretnja regionalnoj bezbednosti – pripremiti i izvesti *kombinovanu vazdušno-kopnenu operaciju* radi oslobođenja Kuvajta.⁹ Geografski položaj Saudijske Arabije i Turske omogućavao je saveznicima da nanose udare iz dva suprotna pravca, s tim što su geografske i klimatsko-meteorološke prilike u Zalivu omogućavale svim vrstama avijacije i svim jedinicama kopnene vojske i ratne mornarice da dođu do potpunog izražaja.

Prema početnoj osnovnoj zamisli, kampanja je trebalo da bude izvedena sa oko 900 aviona, i to u četiri faze: u *prvoj* fazi (za 7–10 dana) trebalo je neutralisati ofanzivne i defanzivne kapacitete iračkog ratnog vazduhoplovstva, raketne jedinice zemlja–zemlja operativne namene, teritorijalnu protivvazdušnu odbranu na tlu Iraka i kapacitete za proizvodnju i uskladištenje hemijskog, biološkog i nuklearnog oružja; u *drugoj* fazi, koja je prema planu trebalo da traje samo jedan dan, zamišljeno je da se neutrališe iračka PVO na tlu Kuvajta; u *trećoj*, najdužoj fazi (22 dana), težište je trebalo preneti na izolaciju snaga KoV u Kuvajtu i južnom Iraku i oslabiti ih do mere (nivoa) koja omogućava izvođenje kopnene ofanzive. Tek nakon toga trebalo je da usledi *četvrta* faza, kojom se završavala ofanzivna bitka u celini.¹⁰ Budući da je predsednik Bush

⁹ Na takav redosled uticali su i javno proklamovani ciljevi rata. Kao glavne političke ciljeve SAD definisale su: oslobođenje Kuvajta, uspostavljanje stabilnosti u regionu Zaliva i učvršćenje poretka u Zalivu na principima „novog svetskog reda“. Iz tako formulisanih političkih ciljeva proizašli su i vojni: uništavanje iračkog ofanzivnog potencijala (rakete, avioni, tenkovi), koji je pretnja Izraelu i svim zemljama Zaliva, sprečavanje Iraka da razvija i proizvodi nuklearno, hemijsko i biološko oružje i promena iračkog političkog kursa.

¹⁰ Pošto se nije smela isključiti mogućnost da Irak, čim bude napadnut, lansira balističke rakete na okolne zemlje, na vojište su prebačene i jedinice raketa PVO tipa *Patriot*. Takođe, lansiran je sistem obaveštajnih satelita *DSP* (namenjene za rano otkrivanje lansiranja raketa). Baterije PVO tipa *Patriot* dobijale su obrađene podatke iz glavnog centra antibalističke odbrane u Colorado Springsu (SAD), što je reduciralo vreme

na sugestiju načelnika intervidovskog Generalštaba generala Collina Powella, doneo još u novembru odluku da postojeće efektivne KoV i RV na tlu Saudijske Arabije dvostruko ojača, u početnom planu kampanje izvedene su korekture, tako da su prve tri faze skraćene na ukupno devet dana, a već prvog dana započeto je s napadima na iračku kopnenu vojsku.

SPECIFIČNOSTI IZVOĐENJA OFANZIVE

1. Vazduhoplovnim snagama koalicione armije – s obzirom da su imale potpunu inicijativu – od prvog trenutka se nametnuo problem maksimalnog planiranja i obezbeđenja dejstava. Pri tome se pošlo od zahteva da već na samom početku treba ostvariti psihološki šok u redovima protivnika, i to paralisanjem sistema strategijskog komandovanja (čiji su elementi izabrani kao mete prvog udara) noćnim udarom po vitalnim ciljevima u Bagdadu. Pošto su se glavni elementi tog sistema nalazili u jezgru Iraka i sa svih strana bili okruženi pojasevima radarskog osmatranja i PVO, odlučeno je da se, umesto masovnog udara konvencionalnih aviona i tzv. klasičnog udara po sistemu PVO, primeni sasvim drugačiji, originalan postupak – koordinirani noćni udar, u kojem su angažovana dva puka aviona *F-117* (smanjene radarske vidljivosti – *Stealth*) i 51 krstareća raketa *Tomahawk*. Te snage su podržane avionima za protivielektronsku borbu (koji su ometali radarsko osmatranje protivnika, grupama za obmanjivanje (koje su letom duž granica odvlačile pažnju Iračana ka drugim pravcima) i avionima tankerima (bez kojih avioni tipa *F-117* ne bi mogli dopreti do Bagdada i vratiti se na polazne aerodrome u Saudijskoj Arabiji). Prvim udarom su avioni *F-117* laserski vođenim bombama većeg kalibra izbacili iz upotrebe oko 80, a rakete *Tomahawk* – 50 ciljeva. Novina u odnosu na postojeće doktrinarne stavove o upotrebi RV SAD bila je odluka Komande vojišta da avioni taktičke avijacije (a ne strategijski bombarderi *B-52* ili *FB-111*), zahvaljujući podršci aviona tankera, nanesu udar po strateškim ciljevima protivnika –

njihove reakcije, kao i vreme uzbunjivanja civilnog stanovništva u gradovima. Verovatno su politički razlozi uticali na to da već tokom priprema za rat nisu razmeštene i na tlu Izraela (Izrael je bio neutralan). U Izrael su prebačene tek pošto su nebranjeni gradovi Tel Aviv i Jaffa postali njihove mete.

komandnim mestima vidova, generalštabu, ministarstvu odbrane, komandnim mestima zona PVO, centrima veze, i slično. To je obezglavilo iračku PVO i gotovo u jednom naletu stvorilo povoljne uslove za upotrebu ostalih vrsta savezničke avijacije. Sa kolikim stepenom efikasnosti su dejstvovali avioni tipa *F-117* pokazao je i napad na nuklearni kompleks u blizini Bagdada (četiri reaktora). U prvom, dnevnom napadu (po klasičnom obrascu) učestvovala su 32 lovca bombardera *F-16* (naoružana klasičnim bombama), u pratnji 16 lovaca *F-15* i uz podršku 12 aviona za protivelektronsku borbu (osam *EF-111* i četiri *F-4G*) i 15 aviona tankera, a u drugom, noćnom napadu učestvovalo je samo osam aviona tipa *F-117*, naoružanih laserski vođenim bombama, i dva aviona tankera. U prvom napadu nije uništen nijedan reaktor, a u drugom su izbačena iz upotrebe tri. Ili, avioni *F-117*, bez lovačke pratnje i podrške aviona za protivelektronsku borbu, uspešno su obavili zadatak koji nisu mogle sedam i po puta jače klasične snage.

2. Novina u vazduhoplovnoj operaciji bile su razmere protivelektronske borbe i primena novih oružja i opreme. Pošto su se Iraci oslanjali gotovo isključivo na kablovske i mikrotalasne veze, njihovim izbacivanjem iz upotrebe bili su prisiljeni na primenu rezervnih radio-veza. Budući da za to nisu bili dovoljno uvežbani postali su lak plen elektronskog izviđanja i ometanja iz vazdušnog prostora. Komanda multinacionalnih snaga objavila je, između ostalog, i podatak da je, osim 1.000 protivradarskih raketa tipa *Harm*, lansirano i više od 100 novih protivradarskih raketa *Alarm*, kao i oko pola miliona paketa smese radarskih dipola (*chaff*) i oko 130.000 toplotnih i svetlosnih baklji.

Suštinska razlika između protivelektronskih dejstava u ratu u Zalivu i ratnih sukoba prethodnog perioda bila je u tome što su sada sve snage koalicione armije specijalizovane za protivelektronsku borbu (PEB) od prvog dana sinhronizovano dejstvovala po svim ciljevima – radarima, komandnim mestima i centrima veze, dok se ranije to činilo parcijalno, što je protivniku omogućavalo da stekne iskustva i da se prilagodi. U ratu u Zalivu, međutim, od samog početka dejstvovalo se punim intenzitetom; ako je radar Iracana radio duže od 20 sekundi – već je postajao meta udara.

Naročita pažnja posvećena je obmanjivanju poslužilaca radara iz sistema PVO. Da bi se to postiglo što efikasnije, palubni avioni mornaričke avijacije su već u prvim udarima izbacivali (sa srednjih visina) jedreće mamce s programiranim trajektorijama tipa *TALD*, čija je pojava iznad najvažnijih objekata prisilila Iračane da aktiviraju rezervne radare i radare iz sistema PVO za upravljanje vatrom, a to je i bio cilj saveznika: demaskirati vatreni i osmatrački sistem protivnika i izložiti njegovu radarsku mrežu plotunima antiradarskih raketa *Harm* i *Alarm*, koji su ih zatim izbacivali iz upotrebe.¹¹ Već nakon prvog udara obim rada iračke radarske mreže PVO redukovan je na svega pet odsto.

Pošto irački lovci nisu stupali u borbu, a zemaljska PVO, zbog paralize radara, dejstvovala je na ekstenzivan način, gubici savezničkih aviona bili su višestruko manji nego u prethodnim ratovima. Nakon završetka kampanje objavljeno je da su koalicione snage u ratu izvele ukupno 109.876 poletanja, a da su izgubile samo 75 aviona: 38 oborila je protivavionska artiljerija, a 37 nastradalo je usled udesa i kvarova.

3. Značajnih promena u odnosu na dotadašnje doktrinarne stavove o upotrebi pojedinih kategorija avijacije bilo je i pri izvođenju napada na ciljeve na zemlji. Budući da je već prvog dana rata ostvarena prevlast u vazdušnom prostoru i u elektromagnetskom spektru, do tada uvežbavani *niski letovi* pokazali su se kontraproduktivni zbog brojnih vatrenih položaja iračke protivavionske artiljerije, koja je vizuelno upravljana i nezavisna od elektronskog ometanja. Zato su borbeni letovi počeli sve više da se izvode iznad plafona protivavionske artiljerije, tj. na srednjim i velikim visinama. Pilotima je to omogućilo bolje osmatranje i izviđanje, a avionima je povećan radijus dejstva.¹²

¹¹ Protiv dva najvažnija iračka osmatračka radara iz mreže ranog upozorenja (koji su prekrivali prostor između Kuvajta i Jordana i zatvarali prilaze Bagdadu) bila je angažovana diverzantska grupa. Diverzanti su „osvetlili“ radare laserskim snopovima, a zatim su na njih napale dve grupe od po četiri helikoptera *Apache*, koristeći rakete *Hellfire* (koje su se samonavodile na odbijene laserske zrake). Izbacivanjem iz upotrebe ta dva radara sprečeno je poletanje grupe iračkih najkvalitetnijih presretača *MiG-29*, koji su bili razmešteni u zoni njihovog navođenja.

¹² Tokom rata je, pored primene leta iznad plafona baražne vatre (PAA i PAR), došlo i do drugih odstupanja od doktrinarnih stavova i pravila. Tako su, na primer, strategijski bombarderi *B-52* upotrebljavani za napade na ukopane trupe i razminiranje minskih polja na kopnu, bombarderi *F-111* za napade na oklopna vozila, palubni lovci

4. Sva dejstva avijacije bila su usmeravana iz jedne komande – *Tactical Air Command Center*, planirana su centralizovano i izvođena prema jedinstvenom operativnom scenariju. Avioni su združivani u borbene grupe (*Strike package*), čija je struktura podešavana prema jačini PVO, udaljenosti objekta, karakteristikama cilja i stepenu razaranja koji je trebalo postići.¹³ Strateški bombarderi *B-52* upotrebljavani su, na primer, za obavljanje nenamenskih, tj. taktičkih zadataka, prvenstveno za bombardovanje ukopanih iračkih trupa čiji su položaji saveznicima bili poznati.¹⁴ Znatno veći problemi su iskrslili u dejstvima avijacije protiv balističkih raketa i aerodromske mreže iračkog ratnog vazduhoplovstva. Prvi udari po pozicijama balističkih raketa nisu dali očekivane rezultate jer su Iraci imali mnoštvo lažnih ciljeva i mobilnih rampi (koje su na vatrene položaje postavljane samo noću), pa je ubrzo zaključeno da za borbu protiv njih moraju biti angažovane krupnije snage od predviđenih.¹⁵

5. Prilikom planiranja završne vazdušno-kopnene bitke, u Komandi vojišta su postojale mnoge dileme: oko vremena kada bi je bilo najcelishodnije započeti, oko pravca kojim bi trebalo naneti glavni udar, a pogotovo u vezi s metodom koji treba primeniti. Komandant savezničkih snaga na vojištu, general Schwartzkopf, smatrao je, na primer, da bi bilo najcelishodnije krenuti u napad u trenutku kada jačina teške borbene tehnike iračkih trupa u Kuvajtu i južnom Iraku

bombarderi *F/A-18D* izvodili su korekturu artiljerije (jer su namenski klipni avioni mornaričke pešadije *OV-10* imali prevelike gubitke), jurišnici *A-10* korišćeni su noću duboko iza linije fronta za napade na rampe balističkih raketa, a lovci bombarderi *F-117* napadali su stratejske ciljeve (uništili su 40 mostova od 52). Upravo to elastično odstupanje od mirnodopskih normi američki eksperti smatraju jednim od glavnih činilaca uspeha i ekonomične upotrebe avijacije.

¹³ Struktura združenih borbenih grupa međusobno se znatno razlikovala. Gotovo uvek su ih sačinjavale različite vrste aviona kojima se komandovalo iz „letećih stanica“ – aviona *AWACS* i *Hawkeye* (četiri *AWACS* su prekrivala celu zonu operacije). U dejstvu iznad centralnog Iraka tipična združena grupa imala je u početnom periodu rata: glavnu udarnu grupu (12 *F-16*), lovačku pratnju (četiri *F-15C*), grupu za elektronsku podršku i „gušenje PVO“ (četiri aviona za elektronsko ometanje *EF-111* i četiri aviona za napad protivradarskim raketama) i osam aviona tankera (tokom leta grupe avioni su se popunjavali, u proseku, do tri puta).

¹⁴ Novina u taktici *B-52* bila je u tome što nisu napadali u velikim formacijama danju, već pojedinačno noću, često menjajući kurs; tako Iraci nisu nikada znali koju će jedinicu bombardovati. Time je postizana najveća psihološka neizvesnost koju su još više pojačavali veliki borbeni kompleti (*B-52* bacao je 51 bombu od 225 kg ili 18 od 900 kg).

¹⁵ Prema prvobitnim procenama Irak je imao samo 35 pokretnih lansera balističkih raketa operativne namene *Scud*. Kasnije se utvrdilo da ih ima oko 200. Iraci su uspjeli da lansiraju 81 raketu.

(nakon izvedene vazduhoplovne operacije) padne najmanje za 30–50 odsto. Međutim, o tome kada će se to postići – procene obaveštajnih službi su se veoma razlikovale. Tako je Komanda vojišta uoči vazdušno-kopnene bitke procenila da ukupni gubici Iračana iznose oko 1.680 tenkova (od ukupno 4.280 tenkova u Kuvajtu i južnom Iraku), 925 oklopnih transportera (od 2.800), 1.450 topova (od 3.110) i 375 aviona (od 800), te da više nema opravdanih razloga za odgađanje vremena prelaska u ofanzivu. Procena obaveštajne službe ratnog vazduhoplovstva bila je nešto drugačija; prema njenim podacima Komanda vojišta je podcenila stvarne gubitke protivnika za 15–50 odsto, dok je obaveštajna služba ministarstva odbrane (Pentagon) došla do drugačijeg zaključka – u njenim analizama se tvrdilo da je Komanda vojišta precenila te gubitke za 15–20 odsto.¹⁶

U pogledu najcelishodnijeg načina izvođenja vazdušno-kopnene bitke i glavnog udara u početnim procenama postojala su, takođe, mnoga razilaženja. Komandant mornaričke pešadije, koji je raspolagao sa dva korpusa mornaričke pešadije na kopnu i ukrcanom amfibijskom grupom (ekvivalenta ojačane divizije KoV) insistirao je na tome da se izvede krupna amfibijska operacija, kojom bi se odsekla iračka grupacija u Kuvajtu od pozadine i tako olakšalo glavnini (koja bi nanosila bočni udar) njeno uništenje. Komandant vojišta, međutim, smatrao je takav oblik manevra suviše rizičnim, jer je strahovao da bi Iračani mogli – zahvaljujući zaprečavanju na moru i obalnom rubu (položili su oko 1.000 mina) – naneti teške gubitke desantu. Sem toga, postojao je rizik da u slučaju savezničkog uspeha Iračani povuku elitne jedinice Republikanske garde ka Šat el Arabu i Eufratu, i tako izbegnu uništenje. Kako se to ni po koju cenu nije smelo dozvoliti, komandant vojišta se odlučio za ambiciozniju varijantu: zapretivši desantom velikih razmera prisilio je Iračane da privuku svoje snage

¹⁶ Grešaka obaveštajne službe nije bilo samo u proceni gubitaka već i u domenu procene jačine snaga. Jačina iračkih trupa u južnom Iraku i Kuvajtu u početku je procenjena na 540.000 vojnika, a posle rata je ustanovljeno da ih je bilo samo 250.000. Za razliku od toga, početni broj lansera raketa je procenjen na 35, a bilo ih je više od 200. Obaveštajna služba je takođe tvrdila da je hemijsko oružje već u Kuvajtu i da će biti „sigurno upotrebljeno“ u trenutku početka ofanzive na kopnu, jer će se tada „promeniti karakter rata“. Posle se pokazalo da hemijskog oružja u Kuvajtu uopšte nije bilo, a jedine četiri hemijske uzbune koje su date – bile su lažne. Do sada još nema objašnjenja za navedene greške obaveštajne službe, odnosno nije jasno da li su iračke snage u Kuvajtu svesno preuveličane, „zbog sigurnosti“ – da ne bi došlo do iznenađenja, ili je Irak uspešno izveo obmanjivanje.

ka obali, odnosno skretanjem njihove pažnje na istok i jug mogao je neometano dejstvovati na zapadu.¹⁷

Budući da se između kuvajtsko-saudijske i jordansko-saudijske granice nalazio nenaseljeni bezvodni pustinjski međuprostor (koji su Iračani procenili kao neprelaznu barijeru za prodor većih snaga), Komanda vojišta je pažnju i napore usmerila na iznalaženje najpogodnijeg manevra i određivanje dovoljno jakih snaga kojima bi tu „šupljinu“ u borbenom rasporedu protivnika, u kojem su inače bile razmeštene po kvalitetu trećerazredne snage simbolične jačine, eksploatisala na najefikasniji način za duboki prodor u njegovu stratešku pozadinu. U skladu s tim, u taj međuprostor su prvo ubačene brojne izviđačke jedinice i obaveštajci, koji su imali zadatak da prikupe uzorke tla za geološke analize kojima bi se ustanovilo da li ono može da izdrži guseničare i točkaše (kamioni za snabdevanje) i, na osnovu njih, tačno odredile rute.¹⁸ Kada su analize pokazale da u pustinji postoje takvi prolazi, oformljene su logističke baze duboko u pustinji (na udaljenju 300–500 km od obale Zaliva), a za tu akciju je upotrebljeno oko 5.000 kamiona, kojima su prevezene ogromne količine goriva, maziva, vode i municije. Tek kada je to završeno stvorena je pustinjska „odskočna daska“ za angažovanje savezničkih glavnih snaga u pravcu reke Eufrat i dalje, ka Bagdadu, odnosno Basri. Da bi se u vreme kada je započeo razvoj savezničkih glavnih snaga u pustinji Iračani i dalje zadržali u uverenju da će glavni udar doći sa juga i istoka nastavljen je radio-saobraćaj u radio-mrežama tih snaga (koje su premestile lažne centre veze iza multinacionalnog islamskog korpusa), što je Iračane još više učvrstilo u uverenju da će udari uslediti sa juga.

Pošto su se iračke snage ukopale na položajima, saveznička komanda vojišta je morala da reši dva osnovna problema: prvo, kako da savlada te prepreke, i drugo – kako da neutrališe artiljeriju i rakete protivnika. Saveznicima je bilo

¹⁷ Pretnjom amfibijske operacije naveo je Iračane da duž obale razmeste oko 10 divizija i da korpus Republikanske garde zadrže u južnom Iraku, da bi odatle mogao da izvede bočni udar na desant (iskrcan na prostor između Kuvajtskog zaliva i ušća reke Šat el Arab). Iračani nisu isključivali mogućnost savezničkog bočnog udara, ali su ga procenjivali preplitko.

¹⁸ Prema američkim izvorima, na teritoriji Iraka i u Kuvajtu bilo je infiltrirano oko 8.000 pripadnika specijalnih snaga sva tri vida oružanih snaga SAD. Njihov je zadatak bio da osmatraju iračke trupe i njihove aktivnosti, izviđaju rute kroz pustinju kojima bi mogla proći vozila, i laserima „osvetljavaju“ važne ciljeve na koje su avioni bacali samonavodene bombe.

poznato da su iračke snage, sem klasičnih protivpešadijskih i protivoklopnih minskih prepreka i rovova, primenile i dve novine: (1) visoke strme peščane nasipe kojima je trebalo prisiliti tenkove da pri penjanju izlože osetljivi donji, a pri spuštanju sa nasipa – osetljivi gornji deo, i (2) tzv. plamene prepreke – duboke protivtenkovske rovove u koje je specijalnim pumpama puštana nafta sa okolnih naftnih polja, a koje je trebalo aktivirati zapaljivim mecima u trenutku nailaska protivnika. Za probijanje nasipa bile su određene inženjerske mašine, a da bi se sprečilo korišćenje „plamenih barijera“ – avijacija je uoči napada nanela udare po pumpnim stanicama, pri čemu su zapaljene i prepreke (vreme paljenja bilo je podešeno tako da nafta izgori do početka napada).

6. Kopnena ofanziva je izvedena jednovremenim napadom svih snaga po čitavom borbenom rasporedu iračke armije, tako da iračka vrhovna komanda nije znala odakle dolazi glavni udar. Izvedena je na frontu širine oko 700 km, tako da je prosečna širina sektora napada jednog korpusa bila oko 100 km, a ta norma je za evropsko ratište gotovo nezamisliva. Razlog za to su veliki međuprostori između napadnih zona korpusa, što je omogućavalo pustinjsko zemljište.

Postignuti stepen iznenađenja pokazuje da su Iračani očekivali glavni udar sa juga i istoka, a ne sa zapada. Njegovu silinu najbolje ilustruje podatak da je 24. laka mehanizovana divizija SAD – koja je dejstvovala na desnom krilu 18. vazdušnodesantnog korpusa – samo za jedan i po dan prevalila 320 km, probijajući se do reke Eufrat, gde je preseкла glavnu iračku vezu između Bagdada i Basre. Uspešno su se odvijala borbena dejstva i na napadnim sektorima drugih korpusa. Kompletna vazdušno-kopnena ofanziva završena je za samo 100 časova. Iako su postojale povoljne mogućnosti da se iračke snage povuku ka gradovima duž obale do toga nije došlo, pa su borbena dejstva ubrzo obustavljena.

NEKI ASPEKTI MESTA I ULOGE RATNE MORNARICE SAD U RATU U ZALIVU

Na samom početku krize u Zalivu SAD i ostale članice multinacionalne koalicije nisu imale u širem regionu Zaliva vojnih baza, skladišta i trupa, izuzev združenog plovnog

sastava i diviziona brodova skladišta sa ukrcanom teškom borbenom tehnikom za potrebe mornaričke pešadije, usidrenih uz obalu ostrva Diego Garcia. Arapske članice multinacionalne koalicije bile su preslabe da bi se mogle efikasno odupreti Iraku.

Pošto su glavna pretnja arapskim zalivskim zemljama bile snažne grupacije KoV Iraka, odmah po izbijanju krize ratna mornarica SAD dobila je zadatak da predisllocira dve grupe udarnih nosača aviona u region Zaliva radi odvracanja Iraka od eventualne ekspanzije ka jugu, a uporedo je prevezla i tešku borbenu tehniku mornaričke pešadije u saudijske luke. Takvom sintezom pomorskog i vazdušnog transporta višestruko je reducirano vreme razvoja čelnih ešelona snaga za brze intervencije. Prvi kontingenti vazdušnodesantnih jedinica počeli su 7. avgusta 1990, da se iskrcavaju iz transportnih aviona na aerodrome u Zalivu (pet dana nakon iznenadnog iračkog prodora u Kuvajt), a samo devet dana posle toga brodovi skladišta mornaričke pešadije počeli su da iskrcavaju tenkove, oklopne transportere, topove, helikoptere i drugu tešku borbenu tehniku. Uz to, na brodovima skladištima bile su utovarene i zalihe goriva, vode, municije, rezervnih delova, lekova, hrane, odeće i ostalih artikala, dovoljne da grupacija od oko 33.000 marinaca vodi borbeno dejstva u trajanju od 60 do 90 dana. Za razliku od Evrope, gde američke trupe već u doba mira imaju skladišta sa naoružanjem i vojnom opremom, na tlu Saudijske Arabije takve infrastrukture nije bilo (postojale su luke i aerodromi, ali bez skladišta, radionica, bolnica itd.), pa je tim poduhvatom ratne mornarice, ostvarenim u izuzetno kratkom vremenu, obezbeđena osnovica za prihvatanje kontingenta vidova koji nisu imali logističke sisteme kapacitirane za 60-90 dana.

Uporedo sa kombinovanim prevoženjem čelnih ešelona snaga za brze intervencije izvodile su se još dve operacije: (1) razvoj flotnih snaga (koje su obezbeđivale prevoženja), i (2) mobilizacija efektivna „pomorskog mosta“, čiji su se delovi, različitog stepena borbene spremnosti, nalazili na mirnodopskim lokacijama. Komanda za pomorska prevoženja (*Military Sealift Command*) prvo je aktivirala grupu od oko 70 brodova koji su se već nalazili u operativnoj upotrebi, a potom i grupu konzervisanih brodova, koji su se nalazili u gotovosti za

isplovljenje u dijapazonu od pet do 20 dana. Uporedo su, po hitnom postupku, unajmljeni i mnogi strani brodovi (charter), čime je izbegnut ozbiljniji zastoј u prevoženjima. Prilikom uzbuņivanja grupacije konzervisanih brodova (od kojih su mnogi građeni još u drugom svetskom ratu) bilo je veoma teško pronaći obučene posade pošto su imali parni pogon, za razliku od savremenih trgovačkih brodova s dizel-motorima.

Od izbijanja krize (2. avgusta 1990) do isteka ultimatumā Saveta bezbednosti OUN (15. januara 1991) grupacija transportnih brodova je, uz ojačavanje dodatnim linijskim brodovima, prevezla u region Zaliva oko 600.000 vojnika i oko 6.000.000 tona raznih vojnih tereta, što odgovara prosečnom mesečnom tempu dotura od 100.000 vojnika i 1.000.000 tona. To pokazuje i izuzetno opterećenje saudijske lučke infrastrukture, jer su u doba mira saudijske luke bile projektovane za brzu manipulaciju tekućim teretima i za izvoz nafte, pa nisu imale dovoljno mehanizacije za brzo iskrcavanje teške tehnike, a ni specijalizovanih skladišta za municiju, elektronska sredstva, lekove, sredstva za dekontaminaciju i drugo, pa je sve to moralo biti nagomilano u lukama i izloženo suncu, pesku i drugim prirodnim nepogodama. Stoga se sa pravom tvrdi da su saudijske i ostale luke u Zalivu bile „Ahilova peta“ logističkog sistema koalicione armije, tim više što u početku nisu mogle biti dovoljno efikasno branjene.

Komanda vojišta (CENTCOM) međutim, prihvatila je rizik i nastavila sa iskrcavanjem tereta. Pri tome je uzela u obzir da je Irak, pored četrdesetak raketonosaca *Mirage F-1*, naoružanih poznatim protivbrodskim raketama *Exocet*, nabavio uoči rata u SSSR-u i 24 bombardera *SU-24*, koji su mogli i bez podrške aviona tankera dejstvovati do svih saudijskih luka i aerodroma u Crvenom moru i Zalivu. Pošto je iračko RV u ranijim operacijama protiv Kurda i Iranaca primenjivalo i hemijsko oružje iz aviona, postojao je rizik da (u okviru udara po saudijskim rafinerijama) kontaminira prilaze lukama i same luke, i tako parališe vatrogasnu službu i izazove paniku kod neuvežbanih i neopremljenih saudijskih službi. Uz sve to, postojao je i strah od iračkog bombardovanja saudijskih destilerija morske vode, od kojih je zavisio život u celoj zemlji.

1. Pošto je Irak posedovao balističke rakete velikog dometa (kojima je mogao da napada luke i aerodrome

arapskih članica koalicije), a imao je i dovoljno aviona da preduzme napade na osetljive luke, rafinerije, destilerije i tankere, flotne snage koalicije su, uporedo sa embargom, morale da izvode i strategijsku odbranu sistema pomorskih komunikacija, a u sadejstvu sa RV i PVO – i odbranu saudijskih gradova i saudijske operacijske osnovice na kopnu. Budući da je Irak, zahvaljujući centralnom položaju, mogao da nanosi ekscentrične udare u svim pravcima (u pravcu Turske, Izraela, saudijskih luka u Crvenom moru i pomorskih komunikacija u Zalivu), flotne snage multinacionalne koalicije morale su biti dispergovane i angažovane u istočnom Mediteranu, Crvenom moru i u samom Zalivu. U svakoj od tih zona postojao je združeni operativni plovni sastav (*Task Force*), čije su jezgro činili nosači aviona sa odgovarajućim brojem palubnih lovaca (*F-14A*) i aviona za rano otkrivanje vazдушnih ciljeva (*Hawkeye*).

Na osnovu takvog grupisanja flotnih snaga, koje su imale ulogu „pomorsko-vazdušnog štita“, evidentno je da su flotne snage SAD – kao vodeća snaga koalicije – prvi put posle drugog svetskog rata bile u situaciji da gotovo šest meseci izvode kontinuirana strateška odbrambena dejstva. Ako se pri tome ima u vidu da se u sastavu multinacionalne flote nalazilo oko 200 ratnih brodova iz 16 različitih država, te da su se, uz šest nosača aviona, dva bojna broda, 12 krstarica, 15 razarača, 38 fregata, šest korveta, dva broda obalske straže, 41 brod za snabdevanje flote, tri bolnička broda, 14 protivminskih brodova, devet raketnih topovnjača i 23 desantna broda, nalazile i podmornice na nuklearni pogon naoružane krstarećim raketama tipa *Tomahawk* – američki i saveznički naponi i naprezanja na moru postaju još očigledniji. Sve do novembra 1990, tj. do trenutka kada je predsednik Bush doneo odluku o udvostručavanju snaga u regionu Zaliva, palubna avijacija RM i mornaričke pešadije SAD sačinjavale su oko 50 odsto ukupnog broja američkih aviona u regionu Zaliva, a tek nakon toga njihova participacija postepeno je opala na oko 25 odsto.

2. Tek u drugoj fazi krize u Zalivu, koja je nastupila nakon isteka ultimatumu Saveta bezbednosti, RM SAD preuzela je ofanzivnu ulogu. Glavna dejstva u ofanzivi flote sa mora izvodili su palubni avioni (sa nosača aviona), avioni mornaričke pešadije i brodovi i podmornice koji su bili

naoružani krstarećim raketama tipa *Tomahawk* (dometa 1.200 km). Udarne snagu su činila dva združena operativna plovna sastava: prvi, u severnom delu Crvenog mora, imao je u sastavu udarne nosače aviona *T. Rosevelt*, *Ranger* i *Midway*, a drugi, u Persijskom zalivu, udarne nosače aviona *Saratoga*, *D.F. Kennedy* i *America*. Uz nosače aviona nalazilo se i dvadesetak krstarica i razarača raketonosaca i nekoliko podmornica raketonosaca. Raketama *Tomahawk*, koje su prvi put upotrebljene u tom ratu, dodeljena je izuzetno važna uloga u postizanju iznenađenja prvih 14 časova rata; sa površinskih ratnih brodova lansirano je 114 tih raketa, odnosno osam raketa na sat.

Upotreba raketa i aviona planirana je centralizovano do najsitnijih detalja, kako bi se izbeglo da prerani pogoci izazovu u rejonu cilja stubove dima i druge fenomene koji bi ostalim snagama otežali upotrebu avionskih senzora, a pilotima – selekciju ciljeva i nišanje, odnosno samonavođenja bombi i raketa. Prema iračkim izvorima, oborene su četiri rakete, ali čak i da je taj podatak tačan (Amerikanci priznaju obaranje dve rakete), može se zaključiti da je prodornost raketa kroz protivvazдушnu odbranu bila izuzetno visoka – iznosila je oko 96 odsto. Američki izvori tvrde da je sa 114 raketa lansiranih u prvom udaru uništeno 50 ciljeva (od ukupno 51 na koje su rakete bile lansirane). Kako su na svaki cilj obično bile lansirane po dve rakete, ukupna verovatnoća uništenja prosečnog cilja plotunom od dve rakete iznosila je oko 98 odsto. Ukupno, tokom celog rata, za napade na centre veze, komandna mesta i druge stacionarne inženjerski uređene objekte upotrebljene su 264 rakete sa bojevom glavom tipa *B6M-109G*, a za napade na grupe aviona na stajankama, radarske instalacije, položaje PVO i druge grupne raštrkane ciljeve – 27 raketa sa glavom tipa *2B6M-109D* (kasetna bojeva glava ima 166 manjih bombi pojedinačne mase 1,5 kg).

Drugog dana rata površinski brodovi su lansirali još 28 raketa, nakon čega su upućeni na popunu jer su utrošeni početni borbeni kompleti. Raketne udare su nastavile podmornice, stacionirane u Mediteranu i Crvenom moru (ostvarile su 40 lansiranja). Do završetka operacija lansirano je još samo osam raketa zbog potpune prevlasti koju su koalicione snage ostvarile u vazдушnom prostoru neutrališući PVO iračke armije, pa su po ciljevima u jako branjenoj zoni Bagdada – protiv

kojih su do tada bile upotrebljavane samo rakete *Tamahawk* i avioni *F-117* – mogli bez većeg rizika da djeluju i konvencionalni avioni, čija je municija višestruko jeftinija (cena jedne rakete *Tomahawk* iznosila je oko milion dolara).¹⁹

3. Za razliku od mornaričkih raketa tipa *Tomahawk*, čija je upotreba bila planirana u okviru simultanog strateškog udara avionima *F-117*, upotreba mornaričkih aviona planirana je u okviru operacije kojom je trebalo eksploatisati rezultate prvog udara. Prema američkim izvorima, palubni avioni su činili samo 16 odsto ukupnog broja upotrebljenih aviona, a avioni mornaričke pešadije oko sedam odsto, što znači da je samo četvrtina svih aviona koalicije bila iz sastava RM SAD. U tom ratu su prvi put ispitani i dva nova tipa: palubni lovac bombarder *F/A-18* i jurišni avion mornaričke pešadije sa vertikalnim poletanjem *AV-8B*. Ostalo su bili stariji tipovi aviona, korišćeni već u vijetnamskom ratu, i gotovo svi manjeg radijusa. Pošto nosači aviona u Crvenom moru nisu mogli da se približe Iraku, a nosači aviona u Zalivu nisu smeli da plove kroz severnu miniranu zonu – obe grupacije su bile prisiljene da manevrišu na velikim daljinama, što je za palubne avione bio veliki hendikep. Palubni avioni tipa *A-4 (Corsair)* imali su, na primer, manji dolet od aviona ratnog vazduhoplovstva *F-15J* za oko 1.100, a palubni avioni tipa *F/A-18 (Hornet)* čak za oko 2.000 kilometara.

Od novih tipova i vrsta aviona isprobane su bespilotne letelice *Pioneer*; tri eskadrile su ispitivane u mornaričkoj pešadiji, a jedna u sastavu 7. korpusa kopnene vojske. U informacijama koje su objavljene u stručnoj literaturi navodi se da su bespilotne letelice korišćene za protivminski pretraživanje, za korekturu artiljerijske vatre bojnih brodova (pri gađanju ciljeva na velikoj daljini), za otkrivanje položaja obalskih raketnih baterija, za izviđanje pomorskih snaga u lukama i na otvorenom moru, za izviđanje obalskih platformi (na kojima su Iranci razmeštali stanice OSOJ i VOJIN), kao i za obaveštajnu podršku pomorskih diverzanata. Navodno,

¹⁹ Ako se zna da je tipična borbena grupa u napadu na jako branjene ciljeve imala u sastavu oko 20 aviona (četiri lovca bombardera koji su napadali cilj, šest lovaca u pratnji, četiri aviona za neutralisanje zemaljske PVO, dva aviona za elektronsko ometanje i četiri aviona tankera i za vazdušno osmatranje), može se zaključiti da je upotrebom 145 plotuna raketa *Tomahawk* flota SAD ostvarila približno isti efekat kao što bi ga ostvarilo 2.900 poletanja aviona. To najbolje pokazuje kako se upotreba raketa *Tomahawk* odrazila na ekonomičniju upotrebu aviona.

ostvarile su oko 1.011 časova leta u 307 poletanja, a izgubljeno je samo sedam letelica. Sudeći po tome, moglo bi se zaključiti da je i to mornaričko oružje položilo prvi ispit.

Piloti mornaričke pešadije dejstvovali su uglavnom po jedinicama KoV, a piloti palubnih aviona po ostalim ciljevima. U izveštajima avijacije mornaričke pešadije tvrdi se da su glavnu metu napada činile iračke baterije na planiranim sektorima proboja, pri čemu je, navodno, onesposobljeno 720 baterija i oko 1.000 tenkova. Rezultati bi, smatra se, bili još veći da je ratna mornarica imala više specijalizovanih aviona za noćna dejstva (u sastavu mornaričke pešadije bila su samo 32 takva aviona), aviona za protivelektronsku borbu (samo 12 *EA-6B*), a naročito aviona-cisterni.

Težište upotrebe palubne avijacije tokom januara bilo je na uništenju iračke flote u njenim bazama. Američki izvori tvrde da su do kraja januara uništili 41, a onesposobili 42 broda i čamca, što je činilo oko 50 odsto iračkih flotnih efektivna. Da bi sačuvali preostale plovne objekte, Iračani su odlučili da ih sklone u luke susednog Irana (kao što su to učinili i sa avionima), ali je Komanda vojišta koalicioni snaga procenila taj manevar kao pokušaj iračke vrhovne komande da sa nove operacijske osnove izvede iznenadne udare – što se nije obistinilo.

4. Među novinama koje su ispitivane u tom ratu izdvajaju se dve: (1) upotreba raketa vazduh-zemlja tipa *Slam* i (2) originalan metod proboja pomorske, protivvazdušne i protiv-desantne odbrane protivnika. Avionske rakete tipa *Slam* primenjene su, prvenstveno, u napadima na jako utvrđene objekte, a njihova specifičnost je bila kombinovani sistem vođenja. Američki izvori su preko TV-mreže prikazali upotrebu serije od dve rakete tog tipa u napadu na hidrocentralu; prva raketa je probila otvor u zaštitnom zidu ispred generatora kroz koju je zatim – kada su se slegli dim i prašina – „ubačena“ druga raketa (koja je razorila generator).

Prilikom proboja iračke obalske odbrane primenjivana je kružna višeslojna pomorska i protivvazdušna odbrana, kombinovana sa protivartiljerijsko-raketnim dejstvima. Glavnu snagu odbrane činili su u prvom pojasu palubni avioni, palubni helikopteri i bespilotne letelice, a zadatak im je bio da na vreme otkriju avione, helikoptere i brodove – raketonosce

protivnika, kao i obalske baterije, i da ih onemoguće u lansiranju raketa. Na drugom pojasu su se nalazili ratni brodovi, sa zadatkom da dejstvuju protiv eventualno lansiranih raketa, a na trećem – nosači aviona, bojni i desantni brodovi i drugi važniji ciljevi. Osnovna karakteristika tako „postrojene“ odbrane bila je velika dubina. Pošto su dometi iračkih protivbrodskih raketa iznosili do 100 km, a za otkrivanje i uništavanje raketonosaca trebalo je 5–10 min, glavni pojas odbrane imao je oblik prstena čiji je spoljni radijus iznosio oko 200, a unutrašnji oko 100 km. Kako RM SAD u Zalivu nije koristila raketne čamce i topovnjače, osnovna snaga protivčamčane odbrane bili su palubni helikopteri (naoružani protivčamčanim raketama) i lovci (koji su imali zadatak da presreću iračke isturene osmatračke avione i helikoptere). Zahvaljujući optoelektronskim senzorima, posade savezničkih helikoptera su mogle i noću da razlikuju raketne topovnjače i čamce od minopolagača, patrolnih čamaca i drugih manje važnih ciljeva, i nanose selektivne udare. Zato iračkim raketnim čamcima i topovnjačama nije uspeo nijedan pokušaj da se noću maskiraju među mnoštvom manje važnih ciljeva i da odatle nanose iznenadne udare po savezničkim blokadnim grupama.

Budući da su saveznički lovci pravovremeno uništili grupu iračkih aviona – raketonosaca, te da u pokušajima lansiranja raketa nikakav uspeh nisu postigli ni irački raketni čamci, može se zaključiti da je taj sistem odbrane uspešno testiran. Takav zaključak, međutim, važi samo za situacije i metode borbe kakve su primenjivali Iračani. Pošto oni nisu štitili svoje avione raketonosce, raketne čamce i obalske raketne baterije u kritičnoj fazi lovačkom zaštitom, niti su sve te snage objedinili radi nanošenja zajedničkog udara, objektivno su dozvolili saveznicima da ih unište prvim udarom. Uz to je postojala još jedna otežavajuća okolnost – odsustvo elektronskog ometanja i nesposobnost posada iračke armije da pronađu efikasna rešenja za upotrebu vlastitih radara u uslovima kada protivnik koristi protivradarske rakete. Stoga su njihovi izolovani pokušaji samostalnih akcija pojedinačnim avionima, brodovima i obalskim raketnim baterijama mogli da daju samo slučajne rezultate. Pogotovu zato što su iračke pomorske baze, vatreni položaji obalskih raketnih baterija i aerodromi sve

vreme intenzivno osmatrani pomoću američkih aviona za rano radarsko otkrivanje (*AWACS* i *Hawkeye*), protiv kojih Iračani – koliko je do sada poznato – nisu ni pokušali da upotrebe lovačku avijaciju. Odnosno, flotne snage antiiračke koalicije izlagale su se jedino riziku od nailaska na mine; njihova masovna upotreba uticala je na Komandu vojišta da odbije predlog komandanta mornaričke pešadije za iskrcavanje operativnog desanta u rejonu Kuvajtski zaliv – ušće reke Šat el Arab.

U takvim uslovima i pri takvom odnosu snaga bila je isključena mogućnost za celovitu proveru nove doktrine izvođenja amfibijskih operacija. Provereni su samo pojedinačni elementi: (1) otvaranje prolaza u minskim preprekama radi omogućavanja manevra bojnim brodovima; (2) bombardovanje ciljeva na obali najvećim kalibrima artiljerijskih oruđa (granate kalibra 406 mm imaju masu oko tone), pri čemu su brodovi izvodili korekturu na osnovu izviđanja brodskih bespilotnih letelica; (3) otvaranje prolaza u preprekama bombardovanjem tzv. aerosolnim bombama, i (4) napadi na pumpne stanice i rezervoare sa naftom, koje su Iračani nameravali da isprazne u kritičnom trenutku da bi stvorili ispred obale „plamene zavese“, i slično. Pošto se u fazi procene protivdesantne odbrane ustanovilo da većina iračkih topova obalske artiljerije i raketa za protivoklopnu borbu ima vizuelno nišanje i optičke daljinomere i druge instrumente, razmatrana je mogućnost da se u kritičnoj fazi desanta nišandžije tih oružja zaslepe snažnim laserima poput onih koje je RM Velike Britanije uspešno primenila u foklandskom ratu (1982) za zaslepljivanje argentinskih pilota. Do sada, međutim, nisu objavljeni podaci o tome šta je u Zalivu učinjeno u domenu borbe protiv optoelektronskih senzora.

5. Gubici ratne mornarice SAD bili su gotovo simbolični: dva broda su naišla na mine istog dana (ali na međusobnom rastojanju od oko 100 km), jedan desantni brod je naleteo na kontaktnu sidrenu ili plutajuću minu (nakon lokalizacije prodora vode nastavio je sa obavljanjem zadatka), a na nekontaktnu ležeću minu naišla je i jedna krstarica (koja je radi kontuzije broskog trupa i pukotina na komandnom mostu morala da se vrati u bazu). Gubici mornaričke avijacije i avijacije mornaričke pešadije bili su nešto veći. Prema američ-

kim izvorima, koalicione snage su u 109.876 letova izgubile ukupno 38 aviona (usled dejstva iračke PVO), što odgovara proseku od 0,35 oborenih aviona na 1.000 poletanja. Ako se taj broj uporedi sa gubicima u Vijetnamu (u proseku su gubljena 3,4 aviona na 1.000 poletanja) i uzme u obzir činjenica da su Iračani u PVO raspolagali sa oko 300 lovaca presretača, 600 vatrenih jedinica protivavionskih raketa i 9.000–10.000 protivavionskih topova, nameće se zaključak da su gubici koalicije u tom ratu bili čak deset puta manji od onih u Vijetnamu. Nešto veća stopa gubitaka registrovana je u mornaričkoj avijaciji, jer je ona imala manji broj aviona opremljenih za noćna dejstva, tako da su napadi izvođeni najčešće danju – za razliku od aviona RV i RM, koji su dejstvovali pretežno noću, i to iznad plafona od 6.000 metara, do kojeg nije mogla dopreti vatra iračke protivavionske artiljerije, čak ni većeg broja raketa PVO (poput SA-8, *Roland*, *Strela* i sl.).

6. Najmanje podataka objavljeno je o ulozi mornaričkih komandno-informacionih sistema i njihovom uticaju na borbena dejstva. Prvih dana krize u Zalivu pojavilo se nekoliko tekstova o tzv. ekspertnom sistemu *IMOM* (Improved Many On Many), koji je bio ugrađen u avione da bi omogućio pilotima da dobiju „savete“ od računara, što je kod starih sistema bilo nezamislivo. Za vojne analitičare i stručnjake ostala je nepoznanica kako se sistem *IMOM* pokazao u praksi, mada je prihvatljivo objašnjenje koje se moglo pročitati da je jedan od činilaca koji je doprineo izuzetno malim gubicima avijacije i besprekorno funkcionisanje tog sistema. Utoliko pre što je on i koncipiran kao neka vrsta „andela čuvara“ koji pilotu signalizira (u obliku projicirane slike na poklopcu kabine) gde su „rupe“ u sistemu PVO protivnika, gde su mrtvi uglovi raketa, gde su pozicije lake protivavionske artiljerije, gde je cilj i koji je najpovoljniji kurs napada i izvlačenja.

Verovatno je flota u tom ratu testirala i složeniji ekspertni sistem *CASES* (Capabilities Assessment, Simulation and Evaluation System), koji se koristi u štabnom procesu na komandnim mestima združenih operativnih jedinica. Sasvim je sigurno da je primenjivan i sistem *TMS* (Track Management System), jer je korišćen i za upravljanje vatrom rakete

Tomahawk. Kako je mnogo pisano i o upotrebi satelita, raznih senzora i drugih elemenata čiji su se podaci slivali u komandno-informacione sisteme, može se zaključiti da te analize još nisu okončane ili – što je verovatno tačnije – da su još uvek strogo čuvane tajne za koje važi embargo. Kada budu počele da se objavljuju analize i iz tog domena postaće jasnije da taj rat nije bio samo sukob oružja i ljudi na bojištu već i onih koji su izveli „programersko“ i „matematičko obezbeđenje“, i da je obezbeđenje borbenih dejstava postalo ravnopravno s drugim elementima celokupnom sistemu, što do sada nije bio slučaj.

Zaključna razmatranja

Budući da se pre rata u Zalivu u SAD predviđalo da se protiv zemalja „trećeg sveta“ koriste snage za brze intervencije i primenjuje doktrina sukoba niskog intenziteta, a ni jedno ni drugo se u ratu protiv Iraka nije ostvarilo – može se zaključiti da je u tom segmentu američka vojna doktrina bila dezavuisana. Stoga je protiv Iraka *ad hoc* oblikovana sasvim nova doktrina, koja, istina, ima neke elemente vazdušno-kopnene bitke, ali još više novih elemenata kakvi se sigurno ne bi mogli manifestovati protiv glavnog strategijskog rivala.

1. Ofanziva koalicionih snaga – strukturirana od dve relativno samostalne operacije: vazduhoplovno-pomorske i vazduhoplovno-pomorsko-kopnene – završena je potpunim uspehom saveznika, što znači da su postavljeni ciljevi u celini ostvareni. Irak je sprečen u pokušajima da lokalni rat pretvori u iznuravajući regionalni rat između američko-evropsko-izraelske koalicije i svih Arapa. Za samo 100 časova prisiljen je na povlačenje iz Kuvajta, plaćanje ratne odštete i međunarodnu kontrolu nad razvojem dela vojnog potencijala koji bi mogao da bude upotrebljen za eventualne naredne pokušaje strategijske revizije postojeće regionalne ravnoteže. Takvom ishodu kampanje umnogome je doprineo i sam Irak, čije je rukovodstvo vodilo rat na sasvim suprotan način od onoga koji su najavljivali. Iako je zapretio da će povesti totalni rat – u kojem će bez ograničenja primenjivati oružja za masovno uništavanje žive sile, koristiti napade samoubilačkih pilota na američke i savezničke brodove, luke, rafinerije i druge ciljeve, organizo-

vati diverzantske akcije širokih razmera širom sveta, u rat uključiti sve Arape i muslimane itd. – od toga se veoma malo ostvarilo. Osamdeset jedna lansirana raketa zemlja–zemlja (sa klasičnim bojnim glavama), noćni prepad na saudijski gradić Kafdzi, nekoliko pokušaja vazdušnog napada na ratne brodove, zajedno sa paljenjem izvora nafte i njenim ispuštanjem u more – bilo je nedovoljno za preokretanje odnosa snaga i toka rata. „Doktrina čekanja i odbrane rovovskih položaja“, čiji je osnovni sadržaj bila protivpešadijska borba, dala je zadovoljavajuće rezultate u ratu protiv Irana (koji je dejstvovao masovnim jurišima pešadije), ali nije mogla da ponovi uspeh protiv saveznika, čija je snaga bila, pre svega, u ogromnoj koncentraciji vrhunske tehnike. Da su Iračani odmah nakon okupacije Kuvajta krenuli dalje ka jugu radi ovladavanja naftnim poljima na arabijskom poluostrvu i pomorsko-vazdušnom baznom infrastrukturom Saudijske Arabije – možda bi i mogli da ostvare svoj ratni cilj, jer vojni kontingenti SAD i ostalih članica koalicije nisu bili još stigli u region Zaliva, a uz to bi se postiglo i iznenađenje.

Verovatno je kolebljivost unutar iračkog ratovodstva, koje je javno davalo krajnje radikalne izjave o eskalaciji započete agresije u regionalni rat, a intimno se nadalo da će čitava kriza na kraju, ipak, završiti nekom vrstom „trampe“ (u kojoj će uspeli da „zamene“ Kuvajt za „dobitke“ u drugim domenima i povećanje svog prestiža u arapskom svetu), uticala na to da iračke oružane snage veći deo rata pasivno čekaju na rasplet događaja. U tom čekanju njihova motivacija za borbu je drastično opala, a faktor vreme nije radio za njih. Mada je bilo jasno da će saveznici krenuti u ofanzivu čim se dopreme velike zalihe goriva, municije i opreme, a to se moglo postići jedino morskim i vazdušnim putem – oružane snage Iraka nisu ni pokušale da napadnu barem neku saudijsku luku, iako je u svakoj od njih bilo veoma mnogo osetljivih ciljeva. Ništa manje zagonetna nije bila ni odluka Vrhovne komande iračke armije da prebaziira najkvalitetniju grupaciju aviona i brodova u iranske baze, odakle više nisu mogli da učestvuju u borbama. Ako se svemu tome doda i početna greška u grupisanju glavnih snaga iračke KoV u blizini obale, kojom je saveznicima ponuđen južni bok za glavni udar, može se zaključiti da su savezničkoj pobedi, koja je ostvarena kroz

direktne bitke, doprinele brojne iračke greške, čiji će uzroci verovatno biti detaljnije analizirani u stručnoj vojnoj literaturi i posebnim studijama. Jedna od njih je nesumnjivo i izuzetno niska motivacija iračkih trupa za borbu, koju su manifestovali svi vidovi i svi nivoi komandovanja tokom celog rata.

2. S obzirom na to da većina analitičara tvrdi kako je glavni uzrok brzog raspada iračkih oružanih snaga efikasno dejstvo savezničke avijacije, treba imati u vidu da u vazdušnoj ofanzivi nije bilo uništeno više od 50 odsto iračkih borbenih aviona i 40 odsto teške borbene tehnike iako je ofanziva trajala 38 dana i bačeno oko 80.000 tona bombi i raketa. Motivisani protivnik iskoristio bi tu okolnost da što pre stupi u borbu. Iračka armija to očigledno nije bila, pa će i taj pokazatelj verovatno doprineti smanjenju euforičnosti prvih utisaka o uspešno položenom ispitu nove doktrine. Zato se za taj rat s pravom može reći da je bio velika škola za proveru američke vojne doktrine, ali da su pouke iz njega ipak mnogo skromnije.

S U M M A R Y

AMERICAN MILITARY DOCTRINE AND THE NAVAL COMPONENT OF THE GULF WAR

The article is a comparative analysis derived from the „sample” of the peacetime scenarios upon which was based the American doctrine of low intensity conflict conceived for use in the „Third World”, and from the war practice of the armed forces of the USA and multinational coalition in the Gulf war. In accordance with this has been put forth a hypothesis which argues that in the present balance of power and with the existing political restraints neither the US forces nor the forces of the multinational coalition could „use” the peacetime scenarios in their „pure” form, and therefore had to adopt numerous improvisations. Instead of operations characteristic for the application of the doctrine of low intensity conflict, and of the so called airland battle, in the Gulf war was conducted a campaign consisting of two major operations: (1) air-naval offensive operation, lasting 37 days, and (2) air-land-naval battle, lasting only 100 hours.

Specificities of the entire war campaign have been analysed, with the accent placed on the security of harbours, maritime lines of communication and the merchant fleet, which in this war played actually the role of the fourth service of the engaged armed forces. Also analysed have been specific features of both operations: the allied first strike, counter-electronic warfare, application of a new software (particularly of the so called artificial intelligence), consumption of different kinds of ammunition, losses of various types of aircraft, and the

like. In some more detail has been described the role of the US Navy and Marines, whereat have been explained the causes of relatively high losses suffered by the Marine aviation and the ship based aviation (in comparison to the losses suffered by the US Air Force units).

In the conclusion of the article the author points out that in this war was planned a comprehensive testing of the effectiveness of the US military doctrine, and that because the adversary was passive for more than five months this testing yielded results considerably smaller than expected. Therefore many of lessons drawn from the Gulf war, which were at first euphorically proclaimed by many as universal could not be mechanically applied to any other region, especially in a conflict with an adversary motivated to fight and ready to use his own potentials and errors of the opposite side.

R E S U M E

LA DOCTRINE AMERICAINE MILITAIRE ET LA COMPOSANTE MARITIME DE LA GUERRE DANS LE GOLFE

Ce travail est une analyse comparative faite sur la „cause” du scénario pacifique, servant de la base pour la doctrine américaine du conflit de l'intensité basse, préparé pour l'emploi dans le „tiers monde” et de la pratique des forces armées américaines et des forces multinationales dans la guerre du Golfe. En accord avec cela, on a fait une hypothèse par laquelle on veut prouver que, dans un contexte différent du rapport des forces et des limites politiques, toutes les forces mêlées dans le conflit ne pourraient faire les choses parailles mais différentes. En guise des opérations caractéristiques pour la doctrine américaine dans cette guerre on a appliqué deux autres types des opérations: (1) opérations aériennes et maritimes d'attaque, d'une durée de 37 jours, et (2) la bataille combinée aérienne, terrestre et maritime, d'une durée de 100 heures seulement.

Les faits spécifiques de cette guerre en général, avec l'accent sur la sécurité des ports, l'assurance des communications maritimes et de la flotte de commerce peuvent être estimés comme la quatrième forme des opérations menées. On a analysé aussi la première frappe alliée, l'application du softvère (l'intelligence artificielle), la consommation de différents type de munitions, les pertes de l'aviation etc. Plus en détail, on a décrit le rôle de la marine de marines et on a expliqué les causes des pertes relativement élevées de l'aviation de la Marine et l'aviation des Marines (par rapport des pertes dans l'Armée de l'Air).

En conclusion on souligne que dans cette guerre la planification de la vérification de l'efficacité de la doctrine a été bonne, mais l'ennemi a été passif pendant plus de cinq mois, le fait qui a provoqué le résultat plus faible que prévu de l'efficacité. C'est pourquoi les expériences de la guerre qui ont été proclamées universelles ne peuvent pas être prises sans réserve surtout quand il s'agit de l'adversaire motivé pour le combat et prêt d'utiliser les potentiels propres et les erreurs de l'ennemi.

РЕЗЮМЕ

АМЕРИКАНСКАЯ ВОЕННАЯ ДОКТРИНА И ВОЕННО-МОРСКОЙ КОМПОНЕНТ ВОЙНЫ В ЗАЛИВЕ

Настоящий труд является сравнительным анализом, сделанным на „образце“ сценариев мирного времени, на которых основывалась американская доктрина столкновений низкой интенсивности, созданная для использования в „третьем мире“, и военной практики вооруженных сил США и мультинациональной коалиции в войне в Заливе. В согласии с этим выдвигается гипотез, которым доказывается, что при существующем соотношении сил и политических ограничений ни вооруженные силы США ни мультинациональной коалиции не могли „использовать“ сценарии мирного времени в их „чистой“ форме, и поэтому они пошли на многочисленные импровизации. Вместо операций, характерных для доктрины низкой интенсивности и т. н. воздушно-наземной операции, в войне в Заливе применялась кампания, в структуру которой входили две операции: (1) воздушно-военно-морская наступательная операция, продолжавшаяся 37 дней, и (2) воздушно-наземно-морская операция, продолжавшаяся 100 часов.

Анализировалась специфика военной кампании в целом, со ставкой на обеспечение портов, морских коммуникаций и торгового флота, который в этой войне фигурировал как четвертый вид вооруженных сил. Также анализировались специфика обеих операций, союзного первого удара, потом противэлектронная борьба, применение новых *софтверов* (в частности т. н. искусственной интеллигенции), расход различных видов боеприпасов, потери отдельных видов авиации и под. Подробно описывается роль военно-морского флота и морской пехоты США, причем объясняются причины относительно высоких потерь авиации морской пехоты и палубной авиации (по сравнению с потерями авиации ВВС США).

В выводе подчеркивается, что планировалось в этой войне провести большую проверку эффективности американской военной доктрины, но так как противник был пассивным более пяти месяцев, эта проверка дала результаты скромнее ожидаемых. Поэтому, определенную долю опыта, приобретенного в войне в Заливе и восторженно провозглашаемого многими универсальным, нельзя было бы механически использовать в другом регионе, в частности в столкновении с противником, который бы обладал мотивировкой для борьбы и был готов использовать собственные потенциалы и ошибки противоположной стороны.